

Rådet for dyreetikk

Oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet

Rådet for dyreetikk

Kristian Ellingsen-Dalskau, sekretær

Veterinærinstituttet

Postboks 750 Sentrum

0106 Oslo

Tlf.: 917 02 970

e-post: Kristian.Ellingsen@vetinst.no

Hjemmeside: <http://www.radetfordyreetikk.no>

Facebook: <https://www.facebook.com/radetfordyreetikk/>

Oslo, 20. desember 2019

Rådet for dyreetikks innspill til Etiklutvalget for Statens pensjonsfond utland

Om Rådet for dyreetikk

Rådet for dyreetikk er et uavhengig organ som oppnevnes av Landbruks- og matdepartementet i samråd med Fiskeri- og kystdepartementet. Rådet har medlemmer med bakgrunn fra forskning, næring og frivillig organisasjonsarbeid, og skal ifølge sitt mandat bl.a. vurdere etiske sider ved alle typer dyrehold, og vurdere behovet for endringer i eksisterende lovverk og forvaltningspraksis. Mer informasjon er å finne på Rådet for dyreetikk sin hjemmeside:

<https://www.radetfordyreetikk.no/>

Påpekning av en mangel i gjeldende retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens pensjonsfond utland

Rådet for dyreetikk vil påpeke en mangel i gjeldende «Retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens pensjonsfond utland» [1]. Mens utelukkelse fra SPU er den sterkeste reaksjonen, kan observasjon ifølge § 6 pkt. 4 besluttes «der det er tvil om vilkårene for utelukkelse er oppfylt, om utviklingen framover i tid eller der det av andre årsaker finnes hensiktsmessig» [1].

Retningslinjenes § 3 «Kriterier for atferdsbasert observasjon og utelukkelse av selskaper» lyder per i dag:

Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for:

- a) grove eller systematiske krenkelser av menneskerettighetene som for eksempel drap, tortur, frihetsberøvelse, tvangsarbeid, de verste former for barnarbeid
- b) alvorlige krenkelser av individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner
- c) alvorlig miljøskade
- d) handlinger eller unnlater som på et aggregert selskapsnivå i uakseptabel grad fører til utslipp av klimagasser
- e) grov korrupsjon
- f) andre særlig grove brudd på grunnleggende etiske normer.

Kriteriene for observasjon eller utelukkelse fokuserte i starten på krenkelser av menneskerettigheter o.l., mens miljøskade og særlig klimaproblematikk med tiden har fått et større fokus. En klar utelatelse er imidlertid at hensyn til dyr ikke er nevnt. I en økologisk kontekst kan hensyn til dyr iblant falle inn under «alvorlig miljøskade» (pkt. c), men hensyn til dyrevelferd omfattes i de fleste tilfeller ikke av dette. Det er her tale om hensyn til dyr som individer, med vekt på deres velferd og levekår. Selv om «individer» er nevnt i de gjeldende kriteriene (§ 3 pkt. B), er det underforstått kun menneskelige individer som omfattes av det aktuelle punktet, og dette er begrenset til å gjelde «individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner».

Formålsparagrafen til «Lov om dyrevelferd (Dyrevelferdsloven)», som trådte i kraft i 2010, [2] slår i lovens § 1 fast at formålet med loven er «å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr.» § 3, «Generelt om behandling av dyr», lyder slik:

Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Lignende anerkjennelser av dyrs rett til å komme i betraktning i en etisk sammenheng har blitt innarbeidet i lov- og regelverk også internasjonalt, bl.a. i EU-sammenheng. I Lisboa-traktaten, som trådte i kraft i 2009, heter det f.eks. i Title II, artikkel 13 [3]:

In formulating and implementing the Union's agriculture, fisheries, transport, internal market, research and technological development and space policies, the Union and the Member States shall, since animals are sentient beings, pay full regard to the welfare requirements of animals, while respecting the legislative or administrative provisions and customs of the EU countries relating in particular to religious rites, cultural traditions and regional heritage.

I ovennevnte artikkel fra Lisboa-traktaten vektlegges det at dyr er vesener med føleevne (“sentient beings”) og at EU og EUs medlemsland derfor fullt ut skal ta hensyn til dyrs velferdsbehov («pay full regard to the welfare requirements of animals»). I begrepet «føleevne» ligger det at vesener som har en slik evne er i stand til å ha positive og negative opplevelser, og f.eks. lide eller oppleve glede.

Formuleringene i den norske Dyrevelferdsloven samt EUs Lisboa-traktat reflekterer at det både i norsk sammenheng, og i EU, er bred oppslutning/konsensus om at det må tas hensyn til individuelle dyrs velferdsbehov. Anerkjennelsen av dette har vært økende over tid. Rådet for dyreetikk mener dette er et tydelig eksempel på «utvikling i såkalt norsk og internasjonal konsensus med hensyn til minstekrav som bør stilles til selskaper» (jf. Etiklutvalgets mandat).

På globalt plan finnes World Organization for Animal Health (OIE), som har 178 medlemsland, inkludert Norge, og er en standardsettende organisasjon bl.a. i WTO-sammenheng [4]. OIE har vedtatt dyrevelferdsstandarder som er å anse som globale standarder. OIE har standarder for produksjonsdyr, arbeidshester, forsøksdyr og skadedyr. Innen matproduksjon har ISO-standard «ISO/TS 34700 Animal welfare management — General requirements and guidance for organizations in the food supply chain» blitt etablert. Denne tilrettelegger for at selskaper verden over kan ta i bruk egen dyreetisk policy og dyrevelferdsplan basert på OIEs anbefalinger.

Forslag til nytt/endret kriterium for atferdsbasert observasjon og utelukkelse av selskaper

Rådet for dyreetikk vil på bakgrunn av dette foreslå at det vurderes å ta inn ett nytt kriterium, eller en ny formulering, under § 3 i «Retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens pensjonsfond utland». Et nytt kriterium kunne f.eks. lyde:

Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for:

...

- x) alvorlige forsømmelser av dyrs velferdsbehov

Blant dokumentasjon som kan tas i betraktning, er etisk begrunnede rapporter/kartlegginger o.l. fra offentlige og ev. internasjonale instanser og frivillige organisasjoner. Saker kan underbygges av regelbrudd på eller manglende samsvar med internasjonale standarder for dyrevelferd, og ev. nasjonal dyrevelferdslovgivning.

Alternativt kan hensyntaken til dyr innarbeides i dagens pkt. f:

- f) andre særlig grove brudd på grunnleggende etiske normer.

Dette punktet kan f.eks. omformuleres slik:

- f) andre særlig grove brudd på grunnleggende etiske normer, f.eks. knyttet til behandling av dyr.

Eierskapsutøvelse

Ifølge retningslinjenes §6 pkt. 1 kan Norges Bank etter råd fra Etikkrådet fatte «beslutninger om observasjon og utelukkelse etter kriteriene i § 2 og § 3» [1], hvor § 2 viser til «Kriterier for produktbasert observasjon og utelukkelse av selskaper» (som tar for seg våpen, tobakk og kull), mens § 3 som nevnt viser til kriterier for atferdsbasert observasjon og utelukkelse av selskaper. I § 6 pkt. 3 heter det:

Før observasjon og utelukkelse etter § 6 første ledd besluttes, skal banken vurdere om andre virkemidler, herunder eierskapsutøvelse, kan være bedre egnet til å redusere risikoen for fortsatt normbrudd eller av andre årsaker kan være mer hensiktsmessige. Banken skal se de ulike virkemidlene den har til rådighet i sammenheng og benytte dem på en helhetlig måte.

Finansdepartementet skriver om Norges Banks eierskapsutøvelse at [5]:

Som aksjonær i selskaper kan SPU være med på å påvirke selskapets beslutninger og utvikling. Aksjonærer gjør dette i første rekke gjennom å stemme på generalforsamlingen. Ved siden av stemmegivning bruker Norges Bank flere andre virkemidler i eierskapsutøvelsen: stemmegivning ved generalforsamlinger, aksjonærforslag, dialog med selskaper, rettslige skritt, kontakt med regulerende myndigheter og samarbeid mellom investorer.

Rådet for dyreetikk vil understreke at aktiv eierskapsutøvelse fra SPU sin side i selskaper som er involvert i hold av dyr har et stort potensiale for å bidra til positive endringer på dyrevelferdsfeltet verden over, gitt fondets betydelige eierandeler internasjonalt. Dette forutsetter at hensyntaken til dyr innarbeides i kriteriene for atferdsbasert observasjon og utelukkelse av selskaper.

På vegne av Rådet for dyreetikk

Kristian Ellingsen-Dalskau
Sekretær

Kilder:

- [1] Retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens pensjonsfond utland. Tilgjengelig via Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2014-12-18-1793?q=retningslinjer+++pensjonsfond+++utland>
- [2] Lov om dyrevelferd (Dyrevelferdsloven). Tilgjengelig via Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97>
- [3] https://ec.europa.eu/food/animals/welfare_en
- [4] <https://www.oie.int/>
- [5] Eierskapsutøvelse. Tilgjengelig vis regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/statens-pensjonsfond/ansvarlige-investeringer/eierskapsutovelse/id447008/>

